

מעדיפה לא לדעת מה קורה בעולם

פגישה עם המשוררת נעם שליט בבית הקפה נירו ברחוב כצנלסון, שמדי יום שישי מתכנסת בו חבורה של אופנועני רכב ככד שאחד מהם גם ממלצר לנו

מתנה מאלוהים שאין, מאת נעם שליט, הוצאה עצמית, 2023, 40 עמודים

מתקשרת אלי. הפלסטינים הם אויב שלי? למה? אני עצובה מעצם האלימות. כשמך גרירים עם כאיב או גם הצד השני עושה את זה. יש כאן עיוות מסוים של האמת". שירי האהבה בספר נגועים בשפה המלחמיתית הזו ורומזים אולי כי היא גברית יותר מאשר נשית: "אתה חותך לי סלט ירקות / עם חרב / עורף ראשים של מלפפונים / כמו מכריו: / למענך / אני תמיד מוכן לקרב" (שיר מס' 2).

ובכל זאת אין הספר עיקרו מלחמה אלא אהבה, וגם מאבק על היכולת לצ' לוח אותה מתוך רצון חופשי. אתר אוהבים ישראלי עולה כאן בשיר מס' 8: "הול-כים שלובי ידיים / בעיר העתיקה ביפו // בכוקר לפני שקמנו מהמיטה / פתרנו חידה / ונישקת אותי חזק על השפתיים: 'את גאון!' // האריחים העתיקים / מונחים אלפי שנים / אלו על גבי אלו / דומים פתאום כליכך / לדינו".

שליט, מורה לעברית באולפן בתל אביב, אמנם לא נוהגת לכתוב את שירתה בקלישאות של שירי אוהבים אך דווקא כמיהתה אל החופש מתוארת באופן רור מנטי: "הרחובות מתגעגעים אלי / בעי-קר בלילה / חופת הכוכבים / קוראת אלי מבעד לחלון // אך ידי נתונה בתוך ירך הלילה. / נלך לישון" (שיר מס' 14).

בבית השני של שיר מס' 22 הארסי-פראטי, שנפתח בשאלה איך גילתה שליט שהיא משוררת, היא משיבה: "אני נזכרת איך בגיל עשרים / היו חגות סביבי מלים כמו סופה / ואני נבלעתי בהן / בועטת ברגלי על מנת להיחלץ / חותרת בידים / מנסה לתפוס רוח בעת סיבובה". שירי הספר מעוררים את השאלה מה יגבר בסופו של דבר, הרצון לחופש, הרחובות הליליים והסופה או הכלוב, הבית והזור גיות, אך מאפשרים גם את המחשבה על השילוב ביניהם.

בשיר הדרך המסיים את הספר מתוארים שני בני אדם מהלכים זה אל זה משני קצוות, חווים תלאות וגופם מתעטף "בשדרת הקוצים הישנה / כמו דורבן", עד שהם פוגשים "שני ילדים קוראים / מלב הדרך: / כואו אלינו. / אנחנו כבר כאן" (שיר מס' 38).



נעם שליט צילום: גיליאן וור

ארמה או מלחמה קרבה. / אני מעדיפה לא לדעת מה קורה בעולם / ולרמיין: התר-נגולים רצים חופשי / בזמן שהם נוחתים אצלך בצלחת. / בלילה אני כותבת / ואתה מנקר על הספה / ואיננו תוהים / מדוע / ישובים אנו בכלוב אחד / לאכול זה מצל-חתו של זה".

נתמקד בטורים 5-7 ונראה כיצד פואטיקת משיכת המכחול הכמוראגבית שלה מבשילה לכדי מחאה פוליטית, בעי-מידה החריפה והנוקבת שלה על העוול הנגרם לבעלי החיים בידי בני האדם בלי שירגישו בכך בכלל. אבל היא מדגישה ש"השירה שלי היא פרטית תמיד, היא לא מתייחסת לאירועים גדולים אף-פעם. אולי זו השליחות שלי. יש משוררים שהם כמו שליחי ציבור, כמו שהיה נתן אלתרמן או כמו שהיום מרחב ישורון מקפה שפירא. בשבילי השירה היא כורח נפשי ואני לא רואה בעצמי שליחת ציבור במונח הזה. השירה בשבילי היא מצפן פנימי".

המצפן הזה מוביל אותה גם להציג תפיסה פציפיסטית: "המלה 'אויב' לא

תחילת השיר "בית קפה בצרו של רחוב סואן", המופיע בתוך ספר שירייה השלישי "שירים לציפור" (2022, הוצאה עצמית) כתבה המשוררת נעם שליט (ילידת 1988, קורנית, גבעתיים) כד: "שם מלחמה מתחוללת / בין אנשים צודקים מדי במכונות ברזל. / כאן שקט. אפשר להסתכל" (עמ' 72), וכמו ניבאה את המקום והזמן של פגישתנו. אנחנו נפגשים בבית הקפה "נירו" שבצרו של רחוב כצנלסון הסואן בגבעתיים, מקום שבו מדי יום שישי מתכנסת חבורה של אופנועני רכב ככד שאחד מהם גם ממלצר לנו.

שליט מזמינה קפה הפוך קטן ועוגיית מעמול ומספרת לי שהחליטה לכתוב כצבא, עת שירתה בחיל המודיעין, פרודיות בחרוים שהיתה מראה לחברותיה. בגיל עשרים התאהבה במשורר שעמו ראתה ביחד בתיאטרון הקאמרי את ההצגה "היה או לא היה" על סיפור אהבתם של השחקנית חנה רובינא והמשורר אלכסנדר פן בשנות השלושים. כמו בהצגה כך גם אצל שליט, תפישתה את עצמה כמשוררת היא דרמטית, או בלשונה, "בדמות של המשוררת יש סכנה להרס החיים, היא מכריחה אותי למצוא דרמות, שירה זה פורמט דרמטי".

הסיבה למפגש שלנו היא צאתו לאור של ספר שיריה הרביעי "מתנה מאלוהים שאין", שראה אור בשלושה חודשים לפני פרוץ המלחמה. לרבריה, הספר נהפך למסע בחינה רוחני שלה את הפער שיש לתפישתה בין היותה משוררת לבין החיים הפרקטיים בזוגיות. לעותק שקיבתי לתי צורף גם מעין סלוגן ששליט חיברה, "לממש אהבה זה להרג שיר", ובשיחה ביינינו היא מסבירה: "הרי שירי אהבה נכתבים על מושא לא מושג".

שליט היא אחת המשוררות העצמאיות המסעירות ביותר שיש לנו כיום. כשיר מס' 16 בספרה החדש (שירי הספר ממוספרים מ-1 עד 38 ולא מנוקדים) היא כותבת: "גבוה אתה ממני / ושקט ממני / ובטוח שבקרוב יקרוס עלינו הגג / בגלל רעידת